

Ferran Berenguer, responsable nacional d'agricultura ecològica a Unió de Pagesos: “Cal estructurar el sector”

Unió de Pagesos és el sindicat agrari majoritari a Catalunya i també és qui té la representació dels operadors en el Consell Català de la Producció Agrària Ecològica. Hem estat parlant amb en Ferran Berenguer, el responsable nacional d'agricultura ecològica, dins l'organització sindical, per analitzar el moment que està vivint el sector.

TEXT: REDACCIÓ. IMATGES: ENRIC BERENGUER

Què és el que preocupa més el sector de la producció ecològica ara mateix? Hem estat treballant els nou OGM (organismes genèticament modificats) i darrerament estem centrats sobretot en la comercialització. Els circuits curts no estan ben desenvolupats. Com que nosaltres fem verdura a l'àrea metropolitana ho tenim més fàcil, però als fructicultors i qui fa transformats ja els costa més de fer una comercialització de circuit curt. I als ramaders els costa de vendre la carn en el circuit ecològic.

Segons el Baròmetre de Percepció i Consum dels Aliments Ecològics, el creixement més alt en consum d'aliments eco s'ha focalitzat en grans superfícies. De fet, s'està igualant al consum en el comerç i supermercat especialitzat. Com creus que pot afectar la pagesia del país? Es repetiran tendències en les relacions entre comercialització i producció?

Sí, el mercat està canviant: entren més les grans superfícies, tot es va tornant normal, per dir-ho d'alguna manera.

D'una banda, és bo perquè vol dir més consum, més pagesia en producció ecològica... Sí, és probable que es repeteixin les tendències del mercat convencional. Jo crec que el més important és que hi hagi diversitat d'opcions, que mantinguem altres canals perquè no estiguem obligats a anar només a un.

Com creus que hi encaixarà el Biomarket de Mercabarna, que s'ha d'obrir aquesta tardor?

Des de la primera notícia ja el vam començar a qüestionar. Han plantejat el mateix sistema que a les altres naus de Mercabarna: espai per a distribuïdors i marquesines destinades a pagesos perquè hi facin venda directa.

Comencem un camí de reproduir els clixés del mercat convencional. I als pagesos ja no els surt a compte anar a vendre a les marquesines, perquè cada vegada queden menys empreses en què tota la família hi estava implicada i cadascú podia ocupar una funció. A la gent que està produint al camp li costa desplaçar-se per a la comercialització.

I quina alternativa proposeu?

L'Ajuntament de Barcelona deia que volia fomentar la venda de proximitat, però no concretava. Per a nosaltres proximitat vol dir venda directa i circuit curt, i si no hi ha cap estructura nova, això només és possible per a aquells que estiguin en cooperatives de productors com Hortec. Per tant, havíem de buscar altres mecanismes que no fossin només el que es plantejava al Biomarket: vendre a majoristes i en marquesines, a l'antiga.

Vam començar a plantejar que el Biomarket inclogués un CIAP (centre d'intercanvi d'aliments de proximitat). La idea és que els pagesos puguin enviar el producte i no l'hagin d'anar a vendre presencialment, que puguin deixar la comanda en aquella nau i que els clients la puguin anar a recollir. A través d'aquest espai, pagesos de tots els sectors podrien vendre els seus productes a través de circuits curts o en venda directa.

Es tractaria d'un espai de logística però també de comercialització, vinculat a un espai digital on es pogués fer la venda.

Ara hem anat avançant i estem plantejant que hi hagi rutes de repartiment des d'allà per a l'àrea metropolitana. De fet, és un tema que vam començar des de la sectorial de producció ecològica però s'ha estès i s'està treballant des de tot Unió de Pagesos amb l'Ajuntament de Barcelona. La proposta és que hi hagi un CIAP dins el Biomarket i un altre CIAP dedicat a l'alimentació convencional.

La covid-19 ha fet impulsar més que mai l'interès per als circuits curts de proximitat. Quina incidència pot tenir en l'economia de les finques eco?

Que hi ha demanda i interès per part de la pagesia, és ben clar. La venda directa pot canviar molt la manera com treballen. La gent que ara s'ha posat a fer cistelles ha vist que repartir a les cases és complicat. Fas una pençada si no estàs preparat i no tens l'estructura! És molt complicat! Has d'adaptar també la teva explotació i incloure una part comercial important. Ni que sigui per nombre de factures, que ja multiplica la feina de fer-les... I s'ha de repercutir en els preus perquè sigui realment una millora.

La pagesia està preparada per fer aquest salt?

No n'hem parlat. Sí que hem dit que s'ha fet molta feina a costa de molt d'esforç, i s'ha de millorar. Realment, no ho podem vendre tot amb cistelles, o, si més no, no tots els pagesos ho podran fer. Depèn del subsector, de com organitzis el teu projecte... Per això té sentit el CIAP. Si per aquesta via podem facilitar una connexió amb els comerços i amb cooperatives de consumidors... i especialment si apareixen cooperatives de consumidors i consumidores més grans, el CIAP pot ser una bona eina. Si realment hi ha un interès per als circuits curts de proximitat, fem-ho de manera organitzada i amb una estructura viable.

Creus que seria interessant, doncs, una escala més gran de grups de consum?

Sí, ens agradaria potenciar una escala una mica més gran. A la cooperativa de consum Germinal aquest debat també l'hem fet i també ens agradaria avançar en aquest sentit.

Potser no seria tan fàcil mantenir el vincle de confiança amb la part productiva
Associat al CIAP hi ha d'haver una garantia de traçabilitat, perquè si es confon producte propi amb producte de

distribució, tampoc no anirem bé. Ha de quedar clar què és cada cosa. L'etiqueta d'agricultura de proximitat, que va impulsar el departament d'Agricultura, ens ha de poder donar aquesta transparència. És a dir, qui vulgui utilitzar el CIAP, hauria d'estar acreditat per a la venda de proximitat i poder demostrar que aquell producte és seu. Això vol dir una certificació, accés a documentació, la possibilitat de visites a la finca... Que el consumidor final pugui saber d'on surt aquell aliment que compra.

Parlant d'etiquetes i garanties, cap on hauria d'avançar el segell de certificació pública de producció agrària ecològica? Està bé com està?

No ho sé. Quan en parlem ens costa molt de concretar. La simplificació dels tràmits seria important. L'excés de burocràcia és el que als pagesos ens molesta més, és força feixuc. És cert que hi ha opinions per a tot; potser per als ramaders, que ja fan molts papers, no és tan feixuc... Sí que tothom està d'acord que el consumidor hauria de poder destriar què és producte local i què no ho és, perquè a l'etiqueta posant UE ja n'hi ha prou, però no saps de quin punt de la Unió Europea ve aquell aliment. És una de les coses que tota la Junta del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE) té interès a treballar. El meu punt de vista és que el CCPAE hauria de poder

oferir una certificació afegida, com la que hi ha per exportar a determinats països, que inclogués termes de tipus d'energia utilitzada, tipus de materials...

En un país com el nostre, creus que hem de deixar espai als segells participatius de garantia?

Jo crec que sí, però entra dins la línia de treball d'estructurar el sector ecològic. Jo he estat al grup de producció La Xarxeta i vam intentar un procés així, però va quedar aturat per esgotament. Procuràvem crear uns bons processos, no només fer visites, fer uns seguiments i registres, mecanismes de processos de millora... És feixuc, has d'estar molt organitzat i tenir capacitat. En grups petits és complicat perquè són hores, però un dia o altre ens hi hauríem de tornar a posar, però hi ha tants objectius per afrontar: el relleu generacional per exemple, la millora dels recursos fitogenètics, el tema de la investigació... No crec que tinguem una bona investigació per als nostres reptes, falta moltíssim, per exemple: com podem augmentar la matèria orgànica del sòl de manera viable?

Està prou articulat el sector per fer front a aquests objectius? No creus que faria falta una associació de productors ecològics en l'àmbit de Catalunya?

A Unió de Pagesos ja ens hi trobem molts productors que fem agricultura ecològica: som sis-cents. El més necessari és coordinar pagesia, consumidors, associacions com les ecologistes... Em sembla que l'articulació que falta és més aquesta. Però el sector està disgregat, no hi ha espais de trobada.

La coordinadora de cooperatives de consum eco de Catalunya té una relació directa amb Unió de Pagesos. És estratègicament important?

El primer profit que vam treure'n ja va ser aconseguir que els consumidors eco mantinguessin vot en la junta del CCPAE, i aquesta col·laboració ja va ser tota una declaració d'intencions. Ara hem volgut renovar aquesta aliança estratègica perquè en tots els projectes de comercialització que estem muntant hi ha d'haver un lligam entre productors i consumidors. En agroecologia és fonamental poder tenir aquestes dues potes organitzades. També ens estem organitzant per tractar el tema dels nous OGM, i ens hem posat a treballar altres temes conjuntament, però l'avenç depèn dels ritmes, dels recursos, de la situació de la societat, que és molt complicada...

S'impulsen projectes que parteixen de figures tècniques que fan de lligam entre els diferents actors. Què et sembla?

Nosaltres, ens ho anem trobant pel camí. Hi ha moltes iniciatives de projectes, de fer estudis, d'informes, d'enquestes... Quan nosaltres ja tenim demandes clares que volem traslladar a l'Administració. A nosaltres el que ens interessa és una interlocució directa i sobretot l'aliança amb els consumidors. Tot aquest tema de la dinamització local agroecològica... Jo em vaig quedar bastant parat amb l'article del número anterior d'Agrocultura¹, en què se suposa que un eix central de la transició agroecològica són els dinamitzadors. És una perversió de la idea de l'agroecologia!

L'objectiu de l'agroecologia hauria de ser optimitzar els recursos, estudiar tota l'ecologia del camp, i buscar l'empoderament i l'autonomia dels agents que hi participen: els productors, els consumidors, la comunitat... I en canvi s'està institucionalitzant molt i professionalitzant. I quan vaig lle-

“El primer objectiu de l'agroecologia és empoderament i autonomia per prendre les pròpies decisions”

gir que els tècnics eren peça clau i central i que la resta no teníem recursos ni coneixements per organitzar-nos... doncs és un acaparament d'aquesta paraula i d'aquest concepte. Hi ha moments en què penses: però si nosaltres ja funcionem i ja estem organitzats! Alguna cooperativa de consumidors té quaranta anys. Penso que els projectes han de sorgir de les necessitats dels productors i dels consumidors que estan treballant aquesta qüestió. El que cal és trobar-se més i estructurar el sector.

I com s'ha d'estructurar aquest sector?

La gent s'ha d'associar i ha de poder trobar-se. Nosaltres ho estem fent, però hem de ser més. Hem d'arribar a un punt en què ens puguem trobar tots els agents: qui comercialitza, qui distribueix, les associacions de conservació genètica, les que treballen per a l'accés a la terra... Cadascú té el seu objectiu particular i té munts de feina, però hem de valorar aquest objectiu d'estructurar-nos internament, d'una manera rigorosa i amb potència. I si això es facilita amb projectes més grans, doncs més grans, i si és amb projectes més petits, doncs més petits.

Evidentment, les institucions tenen a veure amb tot plegat, però no poden ser els àrbitres de tot. La gent ha de tenir aquesta capacitat d'organitzar-se i de tenir autonomia perquè si no, no és agroecologia, és una altra cosa... El primer objectiu de l'agroecologia és empoderament i autonomia per prendre les pròpies decisions, des del terreny. Si tot depèn que

1. "Dinamització local agroecològica com a model de desenvolupament alternatiu". Agrocultura núm. 80. Disponible a agrocultura.org

vingui algú i t'organitzi... En algunes situacions pot ser útil, a partir d'una demanda, que hi hagi un acompanyament, però un dels objectius ha de ser alliberar-se d'aquesta tutela: és en els escrits més bàsics de l'agroecologia. Hem demostrat que som capaços d'organitzar-nos amb les nostres dinàmiques. Quan n'hi ha ganes, la gent s'organitza. Ja hem fet un recorregut molt llarg, doncs endavant! ✿

Equivital s.l.
preparados de plantas

Extractos de plantas para agricultura

preparados de ortiga
cola de caballo
formulaciones propias

ctra. del campo, 3 / Aberin - Navarra
t. 948 555 101
630 638 946
www.equivitalsl.com
info@equivitalsl.com

EINES PER A L'AGRICULTURA ECOLÒGICA FABRICADES EN ACER INOXIDABLE

C/ Mossèn Jacint Verdaguer s/n
E-25264 Vilanova de Bellpuig (Lleida) CATALUNYA
Telf: +34 973 32 40 31 Fax: +34 973 32 44 12
www.ecoprac.com e.mail: ecoprac@ecoprac.com